

9 МАРТ — СВЕТИ ЧЕТИРИДЕСЕТ МЪЧЕНИЦИ, ПОСТРАДАЛИ В СЕВАСТИЯ

Стенопис от старинен храм в Северна Гърция

Император Ликиний издал строги укази против християните. В един полк в арменския гр. Севастия се намирали тогава 40 войници, които изповядвали християнската вяра. Те се отличавали с неустрашимата си храброст в битките и ревностното изпълнение на своите задължения и затова били обичани и уважавани от всички. Стигнала до Севастия повеля да бъдат принуждавани християните да се покланят на езическите богове. Тогава Агриколай, войводата на града, повикал при себе си тия войници и им съобщил царската повеля. Те единодушно отказали да се поклонят на боговете. Войводата ги заплашил с мъчения и смърт, ако упорствуват в своето решение, и им обещал почести и богати дарове, ако се отрекат от Христа. Но заплахите и обещанията останали безсилни и войниците били отведени в тъмницата до другия ден.

Агриколай се надявал, че те като размислят, ще променят своето намерение; но те в молитва почерпили нови сили. Чудесното видение, в което Господ им обещал помощ и спасение, още повече закрепило тяхната вяра.

На другия ден те пак обявили на войводата, че по-скоро ще умрат, отколкото да се отрекат от истинския Бог. За да ги склони, Агриколай Употребявал ту заплахи, ту ласкави думи и обещания.

— В цялата войска на нашия цар — казал им той — няма подобни на вас по неустрашимост, красота и войнишка доблест. Аз ви уважавам и обичам повече от всички други войници. Не променяйте любовта ми на омраза!

— Ние желяем Божията любов — отговорил един от войниците.

Дълго ги увещавал войводата и най-последно, като видял тяхната непреклонност, заповядал пак да ги отведат в тъмницата, защото Агриколай нямал още от царя разрешение да ги накаже със смърт. След една седмица пристигнал царският пратеник Лисий, за да съди войниците. Той ги повикал при себе си.

Когато войниците дошли в съда, Лисий казал на Агриколай: «Вероятно, тия люде биха желали да получат по-големи почести?» След това, като се обърнал към тях, казал: «Сами» изберете участта: ако се поклоните на боговете, ще получите високи чинове и богати дарове. Ако ли упорствувате в заблужденията си, ще бъдете лишени от военно звание и предадени на мъчения.»

— Не само военното звание, но и живота ни вземете — отговорил Кандид, — защото за нас по-драгоценно и по-почтено от всичко е името на Христа, нашия Бог.

Тогава Лисий заповядал да ги бият по устата с камъни. След това отново ги завели в тъмницата. Цялата нощ те прекарвали в молитва и пеене» на псалми и чули от небето думите: «Който вярва в Мене, и да умре, ще оживее (Йоан. 11:25). Дерзайте и не бойте се от кратковременни мъки!

Доведени на другия ден при Лисий, те на всички негови увещания и заплахи отговорили." «Прави с нас каквото искаш! Ние сме християни и няма да се поклоним на идолите!»

Това станало през месец март. Времето било студено и духал силен вятър. Лисий заповядал да поставят мъчениците през нощта в езерото, което се намирало близо до града. Пазели ги войници и тъмничният стражар. В същото време мъчителят заповядал — надалеч от тях, край езерото, да затоплят баня, та измръзналите от студа да се подмамят и да прибягнат в банята. Лисий се надявал, че войниците-християни не ще издържат това ново мъчение, защото през нощта било много студено и цялото езеро било сковано от лед. Един от тях наистина не устоял докрай; той излязъл от езерото и се затичал към топлата баня, но на прага ѝ паднал мъртъв. А другите с твърдост понесли страданията, не преставайки да се молят и да пеят псалми.

Посред нощ изведнъж ги осияла чудна светлина. Тъмничният стражар видял светлината, която озарявала светите мъченици. Той видял и светли венци, които се спускали над главата на всекиго от тях. Внезапно съзнанието за истината проникнало в неговата душа. Той си снел дрехата и като извикал: «И аз съм християнин!» — влязъл в езерото и застанал при мъчениците. «Господи Боже — казвал той, — вярвам в Тебе! Приеми и мене в числото на Твоите раби и удостой ме да страдам за Твоето свято име!» Така се попълнило пак числото 40 на светите изповедници Христови.

На другия ден Лисий като узнал, че войниците са още живи, предал ги на нови изтезания и най-после ги наказал със смърт: с чукове им строшили колената. В страшни мъки войниците-християни предали Богу душите си. Тъмничният стражар споделил тяхната участ. Майката на едного от мъчениците присъществувала при техните страдания и през всичкото време молила Бога синът ѝ да не изпадне в малодушие, но с твърдост да приеме смъртта за Исуса Христа. Мъчениците отишли радостно на смърт, като пеели: «Душата ни се избави като птица от примка на ловци: примката се скъса и ние се избавихме. Нашата помощ е в името на Господа, Който сътвори небето и земята» (Пс. 123:7—8).

Лисий заповядал да изгорят телата на светите мъченици, за да не могат християните да ги почетат с погребение. Натоварили телата на коли, за да ги закарат въвн от града и да ги изгорят на клада. Понеже най-младият от тях, Мелитон, още дишал, войниците го оставили. Тогава майка му го взела на рамо и го натоварила на последната кола, за да не изостане от своята славна дружина. Била направена клада от сухи дърва и клони и турили върху нея телата. Когато кладата изгоряла, намерили само костите на светите мъченици и ги хвърлили в реката. Това станало около 329 г. След три дни светите 40 мъченици се явили на севастиийския епископ Петър и му казали да прибере костите им. Той заедно с християните от града нощем отишъл на реката и при чудното сияние, което озарило мястото, където лежали костите на светите мъченици, ги събрал и извадил от реката. Подвигът на севастийските войници-мъченици скоро след смъртта им станал предмет на благоговейна почит сред християните. Св. Ефрем Сирий разказва, че когато посетил св. Василий Велики в Кесария, двамата дълго беседвали за подвига и твърдата вяра на светите мъченици. В 436г. царица Пулхерия, внучка на император Теодосий Велики и сестра на император Теодосий Младшият, поставила костите им в скъпоценен ковчег. Светата православна църква особено почита паметта на светите 40 севастиийски мъченици. Българският цар Иван Асен II построил в столицата си Търново храм в тяхна чест по случай победата над епирския деспот Теодор Комнин при с. Клокотница. Битката станала в деня на св. 40 мъченици — 9 март 1230 г. Победителят цар Иван Асен II бил тържествено посрещнат от търновските граждани в с. Мерданя. В чест на тая среща край селото е бил построен манастир «Свети четиридесет мъченици», който и сега съществува.